

Шевчуків і Є. Концевича зони автора та героя гранично зближені, майже тотожні. Створюється враження, що автору найбільш цікавий він сам. Власне через вирішення проблеми «Я – Не я», «Інший» житомирські митці наполегливо продовжують свій творчий експеримент пошуків феноменології істинного українця в кризову, катастрофічну епоху.

Час, який постає зі сторінок книг житомирян, має свій внутрішній рух, хоча життя в провінції зовні спокійне й нерухоме, але крізь нього все ясніше постає особистість, найчастіше знівечена соціумом, але така, що зберегла в собі реліктові риси своїх прашурів, свого поліського роду. Представники Житомирської прозової школи демонструють «соборне» ставлення до істини, своєрідний універсальний розум, і не зважаючи на різні художньо-світоглядні русла, безумовно, оновлюють і збагачують сучасну українську літературу, вливають нову кров у традиційне уявлення про національний психотип та національний літературний процес.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вечера на дванадцять персон: Житомирська прозова школа / Упоряд., передм., ред. В. Даниленка. – К. : Генеза, 1997. – 544 с.; 2. Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – Вип. 20. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 404 с.; 3. Даниленко В. Лісоруб у пустелі. Письменник і літературний процес. – К. : Академвидав, 2008. – 346 с.; 4. Житомирський феномен: спецвипуск часопису «Світло спілкування». – Житомир : М. Косенко, 2007. – 416 с.; 5. Концевич Є. Клекот глухоти. Зібране. – Житомир : Рута, 2010. – 640 с.; 6. Юрчук О. У тіні імперії. Українська література у світлі постколоніальної теорії : монографія. – К. : Академія, 2013.

Булаховська Ю.Л. (Київ, Україна)

Деякі думки про типологічне зіставлення сатири М.В. Гоголя й Ігнація Красіцького

У статті йдеться про типологічне зіставлення, можливе щодо сатири М.В.Гоголя (в його прозі й п'єсах) і видатного польського письменника (1735-1801) Ігнація Красіцького як сатири, - безперечно, «інтелігентської», та побудованої на просвітительських й гуманістичних даних гумору народного .

Ключові слова: народний гумор, гуманізм, сатира.

В статье речь идёт о типологическом сопоставлении, возможном в сатире Н.В.Гоголя (в его прозе и пьесах) и в сатире известного польского писателя (1735-1801) Игнация Красицкого как сатиры, - безусловно, «интеллигентской», но основанной на просветительских и гуманистических данных юмора народного.

Ключевые слова: народный юмор; гуманизм; сатира.

The contents of this article is the typological juxtaposition of Gogols satire and of satire by famous Polish writer – Ignacy Krasicki (1735-1801) as satire complicated on the peoples basi .

Key words: *Satire, typological contents, famous writer.*

На перший погляд, таке зіставлення видається дещо штучним: що може бути, навіть типологічно спільним, між сатирою прозаїка і автора сатиричних п'єс М.В.Гоголя, жившого у першій половині 19-го століття, із знаменитим польським (головним чином, сатириком у жанровому відношенні) – Ігнацієм Красіцьким – дати його життя: 1735-1801.

Найбільш відомі його твори – це байки – не своєрідні за змістом, як у всіх представників Просвітительства в широкому розумінні, але виразні, дотепні, легкі навіть для сучасного читацького сприйняття. Ще відоміші його героїкомічні поеми: «Мишеїда» 1775, де дія пов'язана нібито з життям, інтересами й боротьбою котів (в стилі античної «Батрахоміомахії») і «Монахомахія» - у відверто сатиричному зображенні польських монастирів – з правдивим викриттям лінощів й «чорного невігластва» монахів, з їхньою непотрібністю в польському реальному: суспільному і навіть релігійному житті.

Зазначимо, що «Монахомахія» (вийшла анонімно), бо її публікація була б дивною з боку представника католицької Церкви, Єпископа Вармійського, яким був офіційно Красіцький.

Красіцький був також автором і цілком «серйозної» історичної поеми «Хотинська війна» (1780), де описав, між іншим, і про участь українських козаків у битві; тобто цікавився історичною тематикою, на зразок М.В.Гоголя («Тарас Бульба»). Красіцький започаткував фактично і новий побутово-дедактичного характеру роман «Пригоди Миколая Досвядчинського» (1776); пізніше – повість «Пан Підстолий» (книги 1-3 1778-1803 року); створив «Збірник найпотрібніших відомостей» – по суті перше польське енциклопедичне видання, куди вмістив чимало статей власного авторства; написав у віршах критичну роботу (якщо виходити з сучасної термінології) – «Про віршування і віршувальників» (видання 1803 року, тобто посмертне).

Значення літературної діяльності Красіцького для історії польської літератури, та й загальнослов'янської, - важко переоцінити, бо його твори (усі без винятку) позначені гуманістичними ідеями; вірою в можливість

організації суспільства на засадах справедливості, породженої засадами виховання й просвітництва; розумного вільнодумства.

Справа в тому, що релігійна діяльність Красіцького не була покликанням його душі. Він здобув освіту в колегії Львівських єзуїтів, у Варшавській духовній семінарії і в Римі, як вихідець з аристократичної польської родини, що зазнала тоді справжньої «економічної руїни». Був «європейцем» в кращому розумінні цього поняття, але, насамперед, - польським патріотом, і саме його творча діяльність сприяла розвитку польської культури, польської національної літератури (і подальших часів): своєю легкістю, образністю й лексичною досконалістю. Гадаю, однак, що головна його роль полягає все-таки в сатирі, а не в прозових творах й енциклопедичних даних.

Які ж у мене є підстави порівнювати його сатиру із сатирою М.В. Гоголя? У сатирі Гоголя велику роль відіграє фольклорний момент, відсутній у Красіцького. І все одно у обох авторів – це інтелігентська сатира, де об'єктом «сатиричних мазків» є висміювання «панських претензій» (згадаймо п'єси Гоголя, зокрема, знаменитого «Ревізора» або висміювання різних видів нікчемного «пихатого» панства й чиновництва в «Мертвих душах».

Байки Красіцького і спрямовані проти такої ж пихатої шляхти (у класичному, «байкарському вигляді»), проти «чорного нецтва» й забобонів.

Обдарованість обох письменників робить їхню сатиру «літературно викривальною», для чого М.В. Гоголь використовує і фольклорні моменти, залучаючи й міфологічну фантастику. Подані ж сатирично постаті Красіцького – позбавлені й зовнішньої фольклорності, але містять, повз свою «інтелігентність», наявні елементи польського саме народного гумору і при цьому, - дуже сміливі за своєю виразною «інтелігентською формою».

Я, як автор даної статті, веду розмову лише про «типологічну сатиру» обох видатних письменників; про їхню «освітню викривальність» - не суто зовнішню, що сліпо наслідує зразки літератури античної і західноєвропейської, а базується на схожому «слов'янському ґрунті».

Красіцький мав вплив і на українську байку, зокрема П.Гулака-Артемівського і Л.Боровиковського.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Литературная энциклопедия. – Т. 9: Польская литература. – М., 1979. – С. 89-90;
2. Курчів Р.Ф. Красіцький // УЛЕ. – Т. 3. – К., 1984. – С. 48-49;
3. Українська радянська енциклопедія. – Т. 7. – К., 1981. – С. 332;
4. Булаховская Ю.Л., Лунатов А.В. Игнатий Красицкий // История польской литературы. – Т. 1. – М., 1968;
5. Антологія польської поезії: у 2-х т. – Т. 1: Ігнатій Красіцький: Вступ до байок. Байки. Переклади Миколи Годованця / Вступний коментар В.Ведіної. – К.: «Дніпро», 1979. – С. 54-58;
6. Brückner A., Krasicki I. Dzieje polskiej literatury w zarysie. – Wydanie drugie. – Т. 1. – Warszawa: Gebethner i Wolff – Kraków: Gebethner i Spółka, 1908. – S. 421-426.

Булаховська Ю.Л. (Київ, Україна)

Декілька роздумів у галузі теорії літератури

У статті йдеться про співвідношення поезії і прози у творчості видатних письменників та можливості свідомих авторських переробок в межах даної творчості.

Ключові слова: жанрова специфіка, поезія, проза.

В статтє речь идет о соотношении поэзии и прозы в творчестве выдающихся писателей и возможности сознательных «переделок» в жанровом отношении в пределах данного творчества.

Ключевые слова: жанровая специфика, поэзия, проза.

The contents of this article is the correlation of poetry and prose of the same famous authors and the possibility of style repairs in his creative work.

Key words: contents, article, poetry, prose.

Дозволю собі висловити декілька міркувань в галузі теорії літератури, а саме: по лінії «руху жанрів», на матеріалі російської і української літератур, головним чином, в хронологічних межах ХІХ-го – початку ХХ століть, а також і щодо творчості закордонних відомих письменників, скажімо, американського письменника О'Генрі, відомого і в Росії, і в Україні.

Про який «рух жанрів» йдеться? Про поєднання: поезії, прози й драматургії в межах творчості цього видатного письменника або про можливість «переробки» (авторської) з одного жанрового різновиду на інший.

Перейду до окремих прикладів. Що краще, чи, вірніше, що рівноцінне в